

Tilburg University

Politie en politie

Fijnaut, C.J.C.F.

Published in:
De Nieuwe Maand

Publication date:
1980

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Fijnaut, C. J. C. F. (1980). Politie en politie. *De Nieuwe Maand*, 23(7), 494-497.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Politie en politie

In de publieke discussie die het afgelopen jaar over de politie heeft gewoed, was er nogal eens wat spraakverwarring omtrent de onderscheiden diensten. Dit is niet zo verwonderlijk: ons politieapparaat zit hopeloos complex in elkaar en er werd tot voor enkele jaren nauwelijks over gepubliceerd. Veel politiemensen en beleidsverantwoordelijken zelf weten niet hoe het in elkaar zit. Hoe zouden 'gewone burgers' het dan kunnen weten? Onderstaande beschrijving van de diverse diensten bevat slechts de meest elementaire informatie over de organisatie van die diensten die in de afgelopen maanden het meest over de tong zijn gegaan.

Het Bestuur Criminele Informatie. Deze 'bestuursinstelling' maakt deel uit van het ministerie van justitie. Zij werd in juni 1971 door minister A. Vranckx opgericht met het oog op een krachtadiger aanpak van het "banditisme" en meer speciaal van "de handel in verdovende middelen". Naast een centrale administratieve afdeling bestaat het BCI uit "buitendiensten", kleine groepjes optredende agenten. Deze agenten beschikken niet over formele politiebevoegdheden. Zij moeten dus wel nauw samenwerken met andere politiediensten wil hun *under-cover* werk vruchten afwerpen.

De Gemeentepolitie. Krachtens de gemeentewet kan in elke gemeente met meer dan 10.000 inwoners een commissaris van politie worden aangesteld. Wordt deze functionaris omringd met een of meer officieren en/of agenten, dan wordt gesproken van een gemeentelijk politiekorps. Zo'n korps bestaat momenteel in zowat 330 gemeenten. De grootte van de korpsen varieert enorm, van enkele ambtenaren tot méér dan 1500, zoals in Brussel. Houden deze verschillen tot op zekere hoogte natuurlijk verband met de grootte en functies van de onderscheiden gemeenten, het is niet zo dat inwonertal en sociaal-economische functie bepalende factoren zijn. Even belangrijk is de visie van het lokale bestuur op de gemeentepolitie. Ofschoon de voogdij-overheid (ministerie van binnenlandse zaken resp. de provincie) zich in toenemende mate bemoeit met de bepaling van de sterkte en de formatie van de gemeentelijke politiekorpsen, behoudt de gemeentelijke overheid nog steeds een tamelijk grote beslissingsvrijheid op dit stuk. Haar bestuurlijke taken oefent de gemeentepolitie gewoonlijk uit onder het gezag van de burgemeester, haar gerechtelijke taken onder het gezag van het openbaar ministerie. Aan deze gezagspositie ontlenuen beide instanties disciplinaire bevoegdheden t.a.v. het politieper-

soneel. Komt de regeling van de algemene inzet van het personeel aan de burgemeester toe, het openbaar ministerie geeft talloze bevelen en onderrichtingen waaraan de politiemensen zich bij de concrete uitvoering van (gerechtelijke) taken moeten houden. De verantwoordelijkheid voor de interne organisatie van de korpsen ligt weer bij de burgemeester, bijgestaan door de korpschef. Het openbaar ministerie heeft in deze aangelegenheden zo goed als geen bevoegdheid.

Vaak wordt er ten onrechte gedacht dat de gemeentepolitie op de een of andere manier rechtstreeks ressorteert onder het ministerie van binnenlandse zaken. Niets is minder waar ! De minister van binnenlandse zaken oefent o.a. via zijn goedkeuringsvoogdij weliswaar een belangrijke indirecte controle uit op het wel en wee van de gemeentepolitie, maar in gewone tijden heeft hij zo direct "niets te zeggen" over deze politiedienst. De Dienst Algemene Rijkspolitie van zijn ministerie mag dan ook zeker niet worden beschouwd als een soort van centrale directie van de gemeentepolitie. Deze administratieve dienst brengt o.a. slechts advies uit bij de benoeming van commissarissen van politie en bij de goedkeuring van sterkte-aanvragen, en bereidt b.v. regelingen voor die de gemeentepolitie betreffen. De positie van de zgn. verbindingsofficier van de gemeentepolitie bij deze dienst is dus ook niet erg duidelijk : wat kan hij eigenlijk verbinden ?

Vanaf korpsen met een feitelijke sterkte van zo'n 20 man wordt er gewoonlijk overgegaan tot een of meer vormen van specialisatie. Ofschoon er ook op dit punt een grote verscheidenheid tussen de korpsen onderling bestaat, treft men in heel wat middelgrote korpsen naast de administratie en de interventiedienst ook

nog een jeugddienst, een verkeersdienst, een opsporingsdienst en vreemdelingen dienst aan. In de echt grote korpsen zoals die van Brugge, Gent, Antwerpen en Brussel is de specialisatie weer verder doorgevoerd. De opsporingsdienst van deze korpsen is gewoonlijk ook belast met het politieke inlichtingenwerk ; soms is dit werk in een aparte onderafdeling ondergebracht.

De Gerechtelijke Politie bij de Parketten. Zoals de gemeentepolitie niet één politiekorps vormt maar een losse verzameling van uiteenlopend georganiseerde korpsen, zo is ook de gerechtelijke politie een moeilijk grijpbaar geheel van diensten en brigades.

Politiek gesproken valt deze politiedienst onder de verantwoordelijkheid van de minister van justitie. Dit wil echter geenszins zeggen dat de gerechtelijke politie een afdeling van het ministerie van justitie vormt. Het is veeleer zo dat deze dienst administratief gezien kan worden beschouwd als een buitendienst van dit ministerie. Het personeelsbeheer en het materieelbeheer b.v. berusten bij de algemene diensten van het ministerie van justitie. Het leeuwendeel van de zeggenschap over de gerechtelijke politie ligt evenwel bij het openbaar ministerie. Op nationaal niveau komt dit tot uitdrukking in de samenstelling van het zgn. regelingscomité : de leden van dit comité zijn nagenoeg allen (13 van de 14) leden van het parket (5 procureurs-generaal en 8 procureurs des Konings). Dit comité adviseert de minister van justitie over algemene regelingen m.b.t. de gerechtelijke politie, over benoemingen e.a. Hiernaast zijn het de procureurs-generaal die het organisatorisch toezicht uitoefenen op de leden van deze politiedienst. De daadwerkelijke leiding

over de gerechtelijke politie ligt formeel evenwel bij de procureurs des Konings. De officieren en agenten van deze dienst zijn nl., in brigades verdeeld, toegevoegd aan de parketten in de diverse arrondissementen. Op dit ogenblik zijn er 23 brigades. Een brigade waar minstens 6 officieren zijn voorzien, staat onder het bevel van een hoofdcommissaris. De andere brigades zijn administratief afhankelijk van wat de hoofdbrigades kunnen genoemd worden.

Verder is er het commissariaat-generaal van de gerechtelijke politie. Deze dienst staat los van de brigades. De commissaris-generaal kan dus in geen enkel opzicht worden beschouwd als het hoofd van de gerechtelijke politie. Het commissariaat-generaal functioneert o.a. als centraal nationaal documentatie-bureau voor de criminele politie, als vertegenwoordiger van Interpol, als uitgever van het centrale signalementenblad e.a.

Algemeen gesproken is de gerechtelijke politie alleen belast met de uitvoering van gerechtelijke taken, en meer speciaal met de behandeling van wat traditioneel de 'zware misdadigheid' wordt genoemd. Wat precies onder deze taken valt is nauwelijks te bepalen, maar gewoonlijk worden zij in kringen van de gerechtelijke politie nogal ruim opgevat. Zo horen hier ook bij het bijwonen van filmvoorstellingen i.v.m. mogelijke zedenschennis, onderzoek inzake verspreiding van pamfletten i.v.m. de verantwoordelijke drukker en het bijwonen van meetings en manifestaties; het politieke inlichtingenwerk is dus ook de gerechtelijke politie niet helemaal vreemd... Naast deze gerechtelijke (!) taken doet de gerechtelijke politie allerlei onderzoeken inzake "niet vervolgbare feiten of personen in verband met het maatschappelijk belang": kandidaten voor de magistratuur en politie, vergun-

ningen, eerherstel e.a. Gewoonlijk vindt er in wat grotere brigades een min of meer vaste taakverdeling plaats, is het niet tussen secties dan is het wel tussen personen. De grote brigades beschikken over een speciaal laboratorium voor de wetenschappelijke politie, waar eenvoudige technische onderzoeken kunnen worden gedaan.

De Rijkswacht. De rijkswacht is wel één van de krijgsmachten, maar staat formeel onder de zeggenschap van 3 ministers. De minister van landsverdediging is belast met het algemeen beheer en de organisatie. De minister van binnenlandse zaken heeft de rijkswacht onder zijn gezag als het gaat om de taakverdeling op het vlak van de administratieve politie, van de algemene politie en van de handhaving van de openbare orde. De minister van justitie heeft via de procureurs-generaal zeggenschap over dit korps wat betreft de uitoefening van de gerechtelijke politie; inzake de vreemdelingenpolitie en de veiligheid van de staat staat de rijkswacht evenwel rechtstreeks onder het gezag van deze minister. Het zwaartepunt van de zeggenschap over de rijkswacht ligt bij de minister van landsverdediging. Dit blijkt o.a. uit het feit dat alléén deze minister de begroting van de rijkswacht in het parlement verdedigt! Veelzeggender is voor insiders evenwel het feit dat het belangrijkste besluit aangaande de bevoegdheden van de commandant van de rijkswacht een ministerieel besluit is dat alleen is ondertekend door de minister van landsverdediging...

De commandant van de rijkswacht wordt bijgestaan door een generale staf en door algemene diensten. De generale staf telt acht hogere directies, waaronder die van het personeel, het onderricht, de operaties, de logistiek en de public

relations. Tot de algemene diensten behoren de gezondheidsdienst, de recruiterings- en selectiedienst en het centrum voor verwerking van de informatie.

Gezien vanuit het algemeen commando vertakt het korps zich verder in 5 grote onderdelen, de 5 gebieden: Brabant, Oost- en West-Vlaanderen, Antwerpen-Limburg, Luik-Luxemburg en Henegouwen-Namen. De 4 laatstgenoemde gebieden bestaan uit 2 territoriale groepen (1 per provincie) en 1 mobiele groep. Het gebied Brabant omvat slechts de territoriale groep Brabant en kan beroep doen op het mobiel legioen (o.a. 2 mobiele groepen en het speciaal interventie-eskadron, de groep-Diane).

Elke territoriale groep omvat meerdere districten en speciale eenheden (de bijzondere wegpolitie en de bijzondere autowegenpolitie). Elk district telt weer enkele brigades en een BOB (Bijzondere Bewakings- en Opsporingsbrigade).

Naast deze algemene eenheden zijn er nog speciale eenheden zoals de veiligheidsdetachementen op de voornaamste luchthavens, de gerechtelijke detachementen bij de krijgsauditoraten, het rijkswachtdetachement bij de koninklijke paleizen en het SHAPE-detachement.

De Veiligheid van de Staat. De veiligheid

van de staat is een afdeling van het ministerie van justitie. Samen met de dienst vreemdelingenzaken vormt zij het bestuur van de openbare veiligheid dat wordt geleid door een administrateur-directeur generaal.

Organisatorisch is de veiligheid van de staat opgesplitst in buitendiensten (1 per provincie) en centrale diensten. De buitendiensten stellen de onderzoeken in, verzamelen inlichtingen etc. De centrale diensten zijn belast met de analyse van de ingewonnen inlichtingen. De leden van de veiligheid van de staat hebben alleen krachtens de wet op de vreemdelingenpolitie politiebevoegdheden.

Deze politiedienst wordt allereerst beschouwd als een binnenlandse inlichtingendienst en is als zodanig geïnteresseerd in alle "subversieve of potentieel subversieve menselijke gedragingen op politiek, cultureel, sociaal, economisch en administratief gebied", en meer speciaal in het terrorisme. Verder functioneert de veiligheid van de staat ook als contraspionagedienst, en is ze belast met de bescherming tegen spionage en tegen eventuele sabotage. Tenslotte beschikt deze dienst ook over een speciale eenheid ter bescherming van belangrijke personen. □